

01405

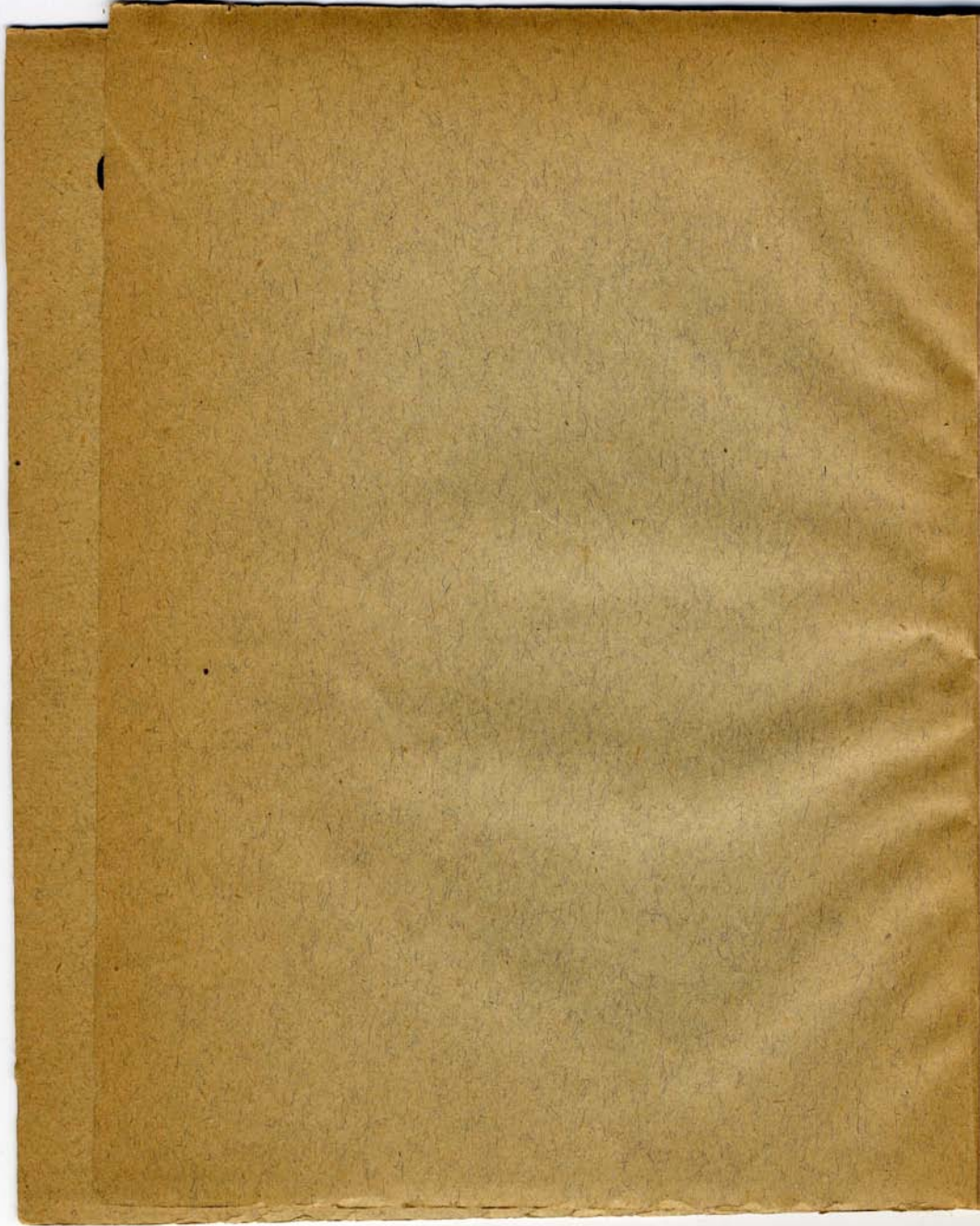
B 122 / 1944

D. II.

Kc (Ref, Snat.)

Ex A

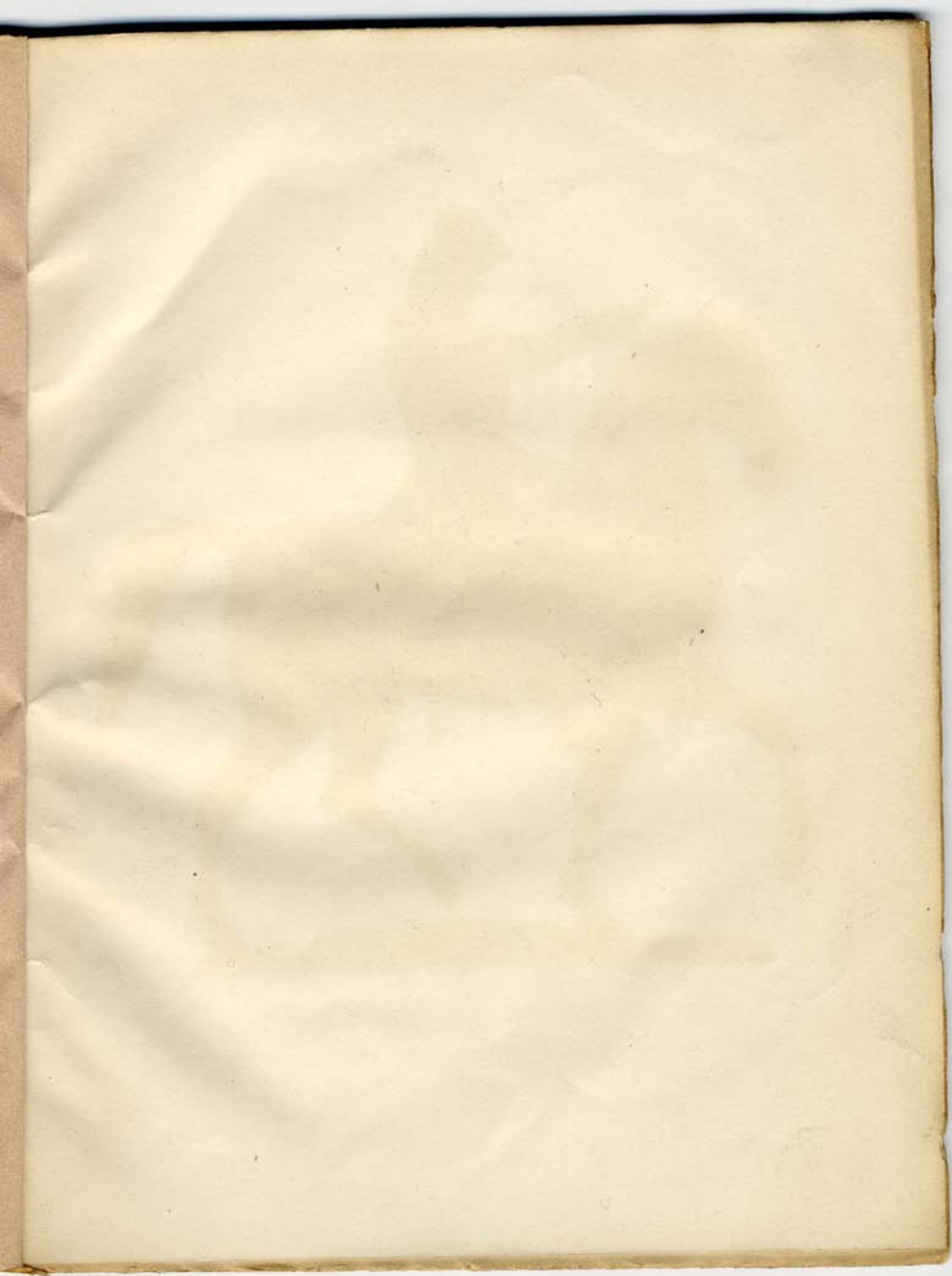
Carl XIV folo

C

CARL XIV JOHAN.

1911

Fogelberg inc

Lith. Austr. 18 Rad. Leipzig

CARL XIV. JOHANN.

C

CARL XIV JOHAN.

NÅGRA MINNESBLAD

AF

DEN 4 NOVEMBER 1854

(dagen då hans Statue Equestre i Stockholm afläcktes).

Med en afbildning af statyen.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG. STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

CARL XIV JOHAN.

NÄGRA MÄNTER

ÅR 1854

(tryckt hos C. M. Thimgren i Stockholm)

Med en afbildning af statyon

STOCKHOLM. TRYCKT HOS C. M. THIMGREN, 1854.

ALBERT BONNERS FÖRLAG

CARL JOHANS Torg och Stod*).

Der den hittills så kallade Slussholmen, eller den landttunga som för närvarande sammanbinder södermalm med staden, nu befines, böljade fordom, sannolikt ganska bred och utan tvifvel högt öfver de nu befintliga stränderna, *söder-ström* eller "Konungssundet". Qvarnar i söder-ström tillerkändes staden genom privilegier särskilt åren 1458, 1529, 1563. Af år 1529 har man privilegier åt södra strömmen, till skepps och båtars genomfart — utan all slussning, hvilken sistnämnda, enligt alla anledningar, icke förr än i Johan III:s tid på allvar anlätades. Afgifter för genomfart erlades dock redan i hans faders tid, enär farvattnet redan var betydligen uppgrundadt och vid genomfarten biträde troligen behöfdes från strandboerna; staden hade vid år 1560 häraf betydlig inkomst. — Södra stadsporten, som i de äldsta tiderna befanns, fastän nära stranden, dock så långt uppe på nuvarande landbacken, som i gamla tornet ofvanföre Jerntorget, hvilket torn förstördes redan i "Mag-

*) Denna intressanta inledning, äfvensom större delen af det efterföljande är lånt ur Post- och Inrikestidningen.

nus Eriksons" tid, blef nedbruten och använd till uppbyggande af ett Dominicanerkloster, "icke långt ifrån tornplatsen". I början af 1500-talet stod en yngre "södra port" nära "Qvarnströmmen", och genom denne gick vägen öfver vindbron till det "yttre" tornet, utaf hvilket fasta och tjocka murar med sina styckepluggar, lemningar icke längesedan syntes i gamla stadsgrafven (Jernvågen). Denna inre söderport nedhögs, när konung Christian II skulle hålla sitt intåg den 7 Sept. 1520. Uti Gustaf Wasas tid byggdes vid "söderport", för att möta ett befaradt anfall af danskarne, dels blockhus, dels ett stakett både på östra och vestra sidan, en flottbom omkring qvarnen och ett nytt bålverk på det yttre tornet. Pålningar, utfyllningar och byggnader i sjelfva strömmen fortoro att småningom göra segelleden nära obrukbar. År 1550 funnos på "sluss-holmen" åtta köttförsäljningshus. Johan III förordnade 1581 att vallen vid söderport skulle af "Lasse Ericsson" byggas med torf, jord, grus och annat sådant, "likasom utomlands, hvarigenom kalk och sten kunde besparas till ringmuren". 1634 anlades en ordentlig sluss af Riksrådet Claes Fleming, af trä och för fartyg af endast 5 fots djupgående. Två år derefter utfärdades privilegier angående alla qvarnar och fiskeverk med deraf gående ränta (25 sumpfiskare hade då redan anmält sig). I Drottning Christinas tid fanns ännu vid södersluss ett torn och ett batteri af fyra kanoner, sannolikt dock endast till salut. Sedan strömmen vid denna tid alldeles upphört att kunna nyttjas till genomfart, byggdes både *uti* den och på stränderne slipverk, fiskarhus, brädsump, fiskarehamn och södra slagtarehuset. År 1695 nedrefs södertorn; till vallens borttagande gifvo Carl den XI muntligen och Carl den XII skriftligen sitt bifall. 1744 ombyggdes Flemings sluss, af Polhem d. ä., till 100 fots längd och 32 fots bredd, för 10 fot djupgående fartyg. Sonen fullbordade företaget. Ellofva år senare upp-

mättes och aftogs på charta den södra sidan, och uppläts emot tomtören till bebyggande af enskilda, och redan år 1771 fanns der bebyggt ett helt kvarter, som ännu bär namnet "Trekanten". På norra sidan om berörde *gamla* sluss uppbyggdes södra slagtarhuset ånyo och öppnades på hösten 1787. Staden lärer under en viss period, af denna platsens åbyggnader o. s. v. dragit en årlig inkomst af ända till 8,000 r:dr b:ko. År 1841 fann man åfven Polhemska slussen för trång och uppdrog åt "Nils Ericsson" att bygga en ny, och på nytt ställe, närmare åt staden och det s. k. Räntmästarehuset, 150 fot lång, 32 fot bred och 12 fot djup på slussströskeln, vid saltsjöns lägsta vattenhöjd. Det nya slussarbetet begyntes dock icke förr än 1846, då man gjorde början med nedrifning af den på platsen stående, staden tillhöriga stora strömquvarnen samt södra slagtarhuset, och hela kvarteret, som kallades "Fiskarhusen". Slussen öppnades i Kongl. Familjens närvaro den 28 November 1850. Från denna dag har planeringen af torget, samt kajbyggnaden af granit både åt Saltsjön och åt Mälaren, rastlöst förtgått, och hus efter hus försvunnit (det sista kvarstod ännu i våras); så att å den plats, som för knappt åtta år sedan upptogs af en mängd mer eller mindre ruskiga åbyggnader och yren, af slagtarehus, bazar för grönsaksförsäljning, fiskargången och en quarn, ser man i dag det herrligaste torg, vår undersköna hufvudstad kan förete, stort och rymligt, begränsadt i vester af Mälaren, i öster af Saltsjön, i norr af Räntmästarehuset och i söder af södermalms nedersta husrad, — ett torg, genomskuret af gamla och nya slussarnes begge vattendrag, öfver hvilka leda fyra bryggor, tvänne vid Mälaren och tvänne vid Saltsjön, men af hvilka begge vatten det ena för åskådaren från stadens sida gömmer sig nedanom en under byggnad varande ståtlig arkad, genom hvars portar nedgångar beredas till nya fisk-bazaren, vid och på den

gamla slussens bassin. Midt på detta torg, som från och med d. 4 November 1854 antagit "*Carl Johans*" frejdade namn, reser sig *Carl Johans stod*, synlig för alla långt ute på Saltsjön och Mälaren; — der, hvarest, som den gamle skalden sade:

". . . med Baltiska hafvet sig blandar Mälaren vänligt
och i Doridernas våg Najaden det salta försötmar,
med sin treudd Neptun de brusande böljorna hämmar
och dem ökar alltefter som skeppen löpa i hamnen
eller skola utåt, att främmande världshaf besegla".

Det var år 1845, om sommaren, vid ett besök som vår verldsberömda landsman *Fogelberg* då gjorde i Stockholm, H. M. Konungen täcktes hugna honom med det hedrande uppdraget att ombesörja en kolossal statue équestre af högsts. Konung Carl Johan. *Fogelberg* modellerade statuen i Rom. Modellen skickades till München, och för tvenne år sedan blef bilden gjuten uti dervarande Kongl. gjuteriet, af dettas Inspecteur *Ferdinand von Müller*, som derefter lät föra den öfver land till Amsterdam, hvarifrån den med ångfartyg fortskaffades till Stockholm. (Metallens tyngd lärer uppgå till omkring fyra gånger så mycket som Birger-Jarls-bildens, således 16,000 skålpund.) Sedan platsen, efter nya slussbyggnadens fullbordan och med fullföljande af den plan, som Öfversten vid K. M:ts Flottas Mekaniska corps *Nils Ericsson* uppgjort blifvit dertill beredd, har grundläggningen och uppförandet af piedestalen verkstälts af Majoren i Väg- och Vattenbyggnadscorpsen, Chefen för norra Väg- och Vattenbyggnadsdistriktet, *C. E. Norström*, biträdd af Ljtnanten vid K. M:ts Flottas Mekaniska corps, *J. A. Berg*.

En femstegs-trappa af granit leder upp till piedestalen, hvilken sistnämnda är af rectangel-form och, enligt Fogelbergs egen ritning, huggen i Carrara-marmor, uti Carrara af svenske bildhuggaren *Jacob Lundberg*. Den är rikt dekorerad, samt bär på norra sidan Konung Carl Johans vapen, omgifvet af Serafimerkedjan; på södra sidan årtalet "MDCCCLIII" och på den vestra orden: »*Åt Carl XIV Johan, Brödrafolkens Fader, af Oscar I.*» — Statyen vänder sig åt staden, likasom inkommande dit ifrån Södermalm. Hästen, af ädel race, eldig och stark, bär ornerade sadeltyg, betsel o. d., samt på bröstremmen Svenska vapnet, och är föreställd i kort traf, något böjd åt venstra sidan i följd af tygelns dragning. Hans ryttare, Härföraren, klädd i svensk fältmarskalksuniform och med hatten på hufvudet, håller med venstra handen hästens tyglar och utsträcker med den högra sin kommandostaf. Ansigtets milda, hänförande och dock på samma gång blixtrande uttryck är med öfverraskande framgång i bronzen återgifvet, sådant nemligen, som det var vid den tidpunkt konstnären velat närmast efterbilda, nemligen vid några få och femtio års ålder, d. v. s. vid Kronprinsen Carl Johans återkomst från kriget, efter Sveriges och Norriges förening. Konungen bär, utom de svenska ordenstecknen, äfven den Italienska Jernkrone-orden. Hela monumentet uppnår, från marken räknadt, en höjd af 17 alnar och 17 $\frac{1}{2}$ tum och är således en half aln högre ifrån marken än Gustaf II Adolfs stod. På sadelgjorden har bronzgutaren ingjutit sitt eget och konstnärens namn.

Hufvudstaden vinner, genom detta nya torg och denna statue équestre, en ny prydnad och en af särdeles präktig och sällspord art. För denna dubbla försköning, hvar till knäppast någon annan stad torde kunna förete ett motstycke, har man att tacka H. M. Konungen personligen, som, med en i alla hänsenden *kunglig*

både uppfattning af idéen och frikostighet vid utförandet, — kostnaden för Bildstoden lärar öfverstiga 150,000 R:dr B:co, deraf Prof. Fogelberg erhållit för modelleringen 8,000 Specier; gjutningen lärar hafva kostat 27,000 floriner, — nu röner den äfven i *detta* afseende stora tillfredsställelsen att Sjelf få se ett verk, af så djup betydelse både för Konungahus och Folk, fullbordadt.

Konung Carl Johans statue équestre är den sjette i ordningen å Stockholms allmänna platser, i afseende på tiden; den andra såsom statue équestre. Stockholms allmänna platser prydas utom denna af följande kolossala statyer, i bronz:

Gustaf Wasas stod, på Riddarhustorget, beslutad af Ridderskapet och Adeln och af *detta* stånd bekostad (utom hvad malmen till gjutningen beträffar, hvilken af staten bestods), modellerades af l'Archevesque, gjöts i Stockholm af Meijer, och aftäcktes den 23 Juni 1774. — *Gustaf II Adolfs*, till häst, på torget af samma namn, föreslagen af Öfverståhållaren Grefve During 1757, modellerades äfven af l'Archevesque; men den första modellen blef af magtegende Ständer 1761 underkänd, och företaget rönte åtskilliga vidrigheter, så att stoden, som gjöts i Stockholm af Meijer, ehuru sluteligen uppsatt på sin fotställning i Maj 1791, likväl icke aftäcktes förr än 1796 den 17 November, som då var årsdagen (enligt gamla stilen) af *Gustaf Adolfs* död. — *Gustaf den Tredjes*, vid norra ändan af Skeppsbron, midtföre Slottsbacken, beslutad af borgerskapet; föreslogs af Öfverståhållaren Baron C. Sparre vid det tillfälle då nämnde konung, år 1791, efter sluten fred, återkom till Stockholm och vid stadsporten emottogs; blef modellerad af Sergel och gjuten i Stockholm, samt aftäcktes den 24 Januari 1808. — *Carl den Trettondes*, på torget af samma namn, eller den förut s. k. kungsträdgården, bekostad och upprest af närmaste efterträdaren, modellerades af Göthe (de kringstående lejo-

nen af Fogelberg), gjöts i Paris af Carbonneau och aftäcktes den 5 November 1821, på dagen 11 år efter den, då Kronprinsen Carl Johan genom adoption blifvit Carl den Trettondes Son. — *Birger Jarls*, föreslagen af Frih. B. v. Beskow 1845, bekostad af enskilda subskribenter, modellerad af Fogelberg, gjuten hos v. Müller i München, aftäcktes den 21 October 1854, den förmodade årsdagen af Jarlens död.

Högtidligheterna vid Carl-Johans-festen i Stockholm den 4 November 1854.

Högstsalig Konung Carl XIV Johans statue équestre, å Carl-Johans-torget i Stockholm blef denna dag högtidligen aftäckt, vid en lysande fest och under tillopp af en oräknelig menniskomassa, så väl af hufvudstadens innevånare, som ett stort antal främlingar och resande af alla stånd och klasser.

Redan i god tid på morgonen började åskådare samla sig på de angränsande gatorna och torgen; på alla terrasser, skorstenar och takåsar å södermalmshöjden, ända upp till Mosebacke och optiska telegrafens tak; på båtar och farkoster af olika slag, hvilka fattat posto i närheten af Carl-Johans-torget, så väl på Salt-sjön som på Mälaren; ja, äfven på deras master och vanter. Tätt invid stranden låg, å saltsjösidan, ångfartyget Svithiod och å andra sidan Westmanland, fyllda af åskådare. Alla fönster i de närmast belägna husen upptogos af högtidsklädda damer.

En bataljon kanonlupar och en bataljon kanonjollar utlades och förtöjdes på en linie från magasinsbron på Skeppsholmens södra strand, sträckande sig ostsydost-vart, utanföre Kastellholmens västra strand, med *ångkorvetterne Orädd* och *Thor* yt-

terst på högra flygeln; korvetterna flaggade hela förmiddagen från klockan 10. — Man såg äfven en del handelsfartyg, rikt prydda med flaggor och signaler, förlagda i hafi invid Saltsjöbron.

Klockan tio lossades från Skeppsholmens batterier den vanliga saluten till åminnelse af den 4 November 1814. Den privata, för tillfället uppbyggda och för nära 1,200 personer beräknade, läktaren vid torgets vestra sida, å quai'n åt Mälaren, började snart fyllas af åskådare. Småningom såg man ock norra och södra läktarne få sina platser upptagna.

Dessa sistnämnda läktare, som upptogo hvar sin sida af torget, tvärtöfver hela dess bredd, den förra vid nya, den sednare vid gamla bassinens brädd, voro beräknade för omkring 800 dertill inbjudna personer. Begge voro de försedda med tak — södra läktarens framsida derjemte ytterligare skyddad genom en tättlik bandeau, och den norra genom djupa draperier, i blått med breda gyllene fransar. Begge dessa läktares bröstvärn voro öfverdragna med blått kläde, öfversålladt med kronor i gult. Till södra läktaren ledde tvenne trappor, en vid hvardera ändan; till den norra trenne särskilda, breda trappor, midt framföre bröstvärn.

På den södra voro platser beredde för Deputerade af Svea Hofrätt, Krigshofrätten och Rikets Kollegier, Svenska Akademien, Sundhetskollodium, Öfverståthållare-embetet, Öfverintendentens-embetet, Generalpostdirektörs-embetet, General-tullstyrelsen, General-landtmäterikontoret, Styrelsen öfver Fängelser och Arbetsinrättningar i Riket, Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader, Stockholms Läns Styrelse, Kommissarierna i Rikets Ständers Bank och Riksgäldskontor, Hof- och Stads-consistorierne, Magistraten med Borgerskapets Femtio Äldste, äfvensom Vetenskaps-, Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-, Landbruks-, Fria Konsternas, Musikalska- och Krigsvetenskaps-Akademierna, samt Samfundet för ut-

gifvandet af handskrifter rörande Skandinaviens Historia, äfvensom Carl-Johans-Förbundet o. s. v. I midten af denna läktare voro ock 150 platser beredda åt opresenterade damer.

Den norra tribunen hade trenne afdelningar. Öfver den mel-lersta, som tillhörde DD. MM. Drottningen och Eukedrottningen samt DD. KK. HH. Kronprinsessan och Prinsessan Eugenia, omgifna af DD. EE:s Fruar m. fl. och högre Hofdamer, höjde sig en rikt i blått och guld draperad thronhimmel, som pryddes af en blå glöb, med små gyllne kronor öfverströdd, och på hvilken öfverst hvilade en stor kunglig krona. Å ömse sidor om baldakinen va-jade, från höga mastträn, de förenade rikenas flaggor och vimplår samt standarer.

Till höger om denna afdelning voro platser ordnade: närmast DD. MM. för Corps Diplomatique, som mangrannt inställde sig, äfvensom för utländske resande af betydighet, och längre bort för Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet; och samma läkta-res venstra afdelning upptogs af Hoffruntimren, Konungens Högste Domstol, Justitiæ-cauzlern och Rikets Ständers Justitiæ-ombuds-man, äfvensom Commendeurerne af Kongl. Svärds-, Nordstjerne-och Wasa-Orden, Ridдарne af Konung Carl XIII:s Orden samt Commendeurerne af Kongl. Norska S:t Olafs-Orden; och ytterst af Borgare- och Bonde-ståndens ledamöter.

H. M. Konungen, som vid detta högtidliga tillfälle önskat se Sig omgifven jemväl af representanter från alla regementen och corpser af Svenska Arméén, hvilken under den hädangångne Hjel-tens anförande fästet så oförgätliga lagrar vid Sveriges fanor, hade inkommenderat till hufvudstaden en officer och tvenne underoffice-rare från hvarje regemente och corps, från Hallands infanteri-ba-taljon en officer och en underofficer; ur hvarje af artilleriets och kavalleriets regementen och corpser tio af manskapet, men af Jemt-

lands hästjägarecorps fem; ur hvarje grenadier-regemente och corps samt ur hvarje infanteri-regemente tolf man; ur hvarje af de särskilda jägare-corpserna sex man, samt utur första Lifgrenadier-regementet dessutom regementets hela musikcorps. Af Kongl. Marin-regementet en officer af minst kapitens grad, två underofficerare och 12 mans gemenskap. Man såg ock representanter af Gottlands Nationalbeväring med sina fanor, och af Stockholms Borgerskaps militär-corpsen en bataljonschef, en kapiten, 2 underofficerare och 12 soldater af infanteriet samt en ryttmästare, 2 underofficerare och 12 soldater af kavalleriet. Vederbörande chefer hade, vid utväljande af så väl befäl som manskap, företrädesvis beordrat sådana, hvilka deltagit uti krigen 1813—1814, eller närvarit vid Konung Carl Johans kröning, eller äro prydda med svärds-tecknet eller medalj; alla kommenderade officerare voro af minst kapitens grad. Artilleriet och kavalleriet var oberidet; infanteri-regementena hade medsändt sina fanor; artilleri- och kavalleri-regementena sina standarer. Denna representerande corps af indelta arméen uppgick sålunda till ett antal af 560 man, norska kontingenten inberäknad. Jemte dessa paraderade äfven delar af Stockholms garnison, kadettcorpsen samt en bataljon Södermanlands regemente.

Dessutom hade K. M., som gjort Sig förvissad att Herrar Generaler, Amiraler, Stationsbefälhafvare, Regements- och Corpschefer med nöje skulle omfatta ett ytterligare tillfälle att bevisa Högstsallig Konungens minne deras vördnad och tillgifvenhet, låtit inbjuda dem att bevista högtidligheten. Och utom dessa inbjudna, hade flera hundrade officerare sjelfmant i hufvudstaden inställt sig. De sednare intogo vid aftäckningen plats på torget, nedanföre den kungliga, norra läktaren, intill dess defileringen tog sin början.

Omkring klockan 11 begynte trupperna uppmarkera å Skepps-

bron och der samt å Carl Johans-torget intaga den för dem bestämde ställning, sålunda, att *Kadettcorpset*, i 6 plutoner, formerade slutet höger kolonn bakom statyen och framföre högra ändan af södra läktaren; närmast intill denna corps stod *en bataljon Grenadierer*, på tio plutoner, fem af Svea lifgardet och fem af Andra lifgardet, på tvenne slutna höger-plutons-kolonner. (Dessa plutoner hade kl. $\frac{3}{4}$ till 11 samlats å K. Carl XIII:s torg och der blifvit formerade till bataljon). Till venster om dem stod det hit beordrade *detachmentet af Norska arméen*; derintill den af *Svenska arméen* hit beordrade sammansatta *squadronen*; och till venster om denna, den af samma armée hit beordrade sammansatta *bataljonen* (under befäl af hufvudstadens kommandant), de första 7 plutonerna i linie, med ryggen åt saltsjösidan och högra flygeln vid den Kongl. läktaren; de andra 7 plutonerna i linie med ryggen åt mälaresidan och venstra flygeln vid nyssnämnde läktare. *Svea lifgardet*, en bataljon af 12 plutoner, i linie på Skeppsbron, med ryggen åt husraden; *Andra lifgardet*, en bataljon af 12 plutoner i linie till venster om den förenämnda; närmast derintill *Södermanlands regementes bataljon*, 12 plutoner; fyra *squadroner af Lifgardet till häst*, beridna; *Aggerhuus jägaredetachment*, i tvenne troppar, beridne; *Svea artilleri-regemente*, 12 åkande och 6 fotpjäser, i linie, midt framför Logården. Alla infanteri-regementenas musikcorpser stodo framför midten af venstra sidan af Kongl. läktaren. Öfver alla dessa trupper fördes högsta befälet af *H. K. H. Kronprinsen*, och kl. half tolf var paraduppställningen slutad, då H. K. H. ankom till torget.

Kort före denna stund hade tvenne plutoner af Svea lifgarde i Riddarholmskyrkan afhemtat Svenska Riksbanéret, och fört det till statyen, på hvars högra sida det uppställdes och emottogs af dertill förordnade Generalspersoner och Öfverstar; det Norska Riks-

banéret hade af det Norska detachementet samtidigt afhemtats hos H. Exc. Norrske Herr Statsministern, och förts till platsen vid statyens venstra sida, der det på nyssomförmälda sätt likaledes blef emottaget och uppställt.

De personer, stater och corps, som erhållit inbjudningar eller ordres att inställa sig å torget, i närheten af statyn, samlades nu dit. Närmast omgafs monumentet utaf *högsts. Konung Carl Johans Svenska och Norska staber samt de till Hans tjänstgörande Svenska och Norska Hofstat hörande personer*, och något längre åt sidan, till höger DD. EE. Rikets Herrar, Svenska och Norska Statsrådets ledamöter, samt de *f. d. Statsråd, som varit ledamöter af högsts. Konungens konselj*, äfvensom Herrar Serafimer-ridhare; — och till venster Svenska och Norska Generaler, Amiraler samt Regements- och Corps-chefer. Man såg på trappan till monumentet konstnären, Professoren Fogelberg och byggnadschefen Majoren Norström. Åtta officerare utaf Våg- och Vafvenbyggnadscorpsen höllo snörena till det täckelse, som ännu dölde Statyen.

Väderleken hade, alltsedan den föregående dagens eftermiddag varit regnig och särdeles på föregående aftonen och natten; äfven på förmiddagen samma dag föll en och annan skur. Men kort före den för aftäckningen utsatta timma skingrade sig molnen och sölen bröt fram.

Före kl. $\frac{1}{4}$ till 12 lemnade DD. MM. Drottningen och Enkedrottningen samt DD. KK. HH. Kronprinsessan och Prinsessan Eugenia, åkande, och med en lysande cortège af 10 vagnar, Kongl. Slottet och färdades utåt Skeppsbron, förbi de där paraderande trupperna, som för Dem gjorde honneur och skyldrade gevär. DD. MM. Enkedrottningen och Drottningen åkte tillsammans i en vagn; DD. KK. HH. Kronprinsessan och Prinsessan

Eugenia i den nästföljande. Före DD. MM. och KK. HH. åkte Deras Kammarherrar, Hofmarskalk och Öfverkammarherre; efter de Kongliga vagnarne åkte Öfver-hofmästarinnorna, Hofmästarinnorna, Statsfruar och Hoffröknar. DD. MM. och KK. HH. ankommo till den Kungliga tribunen precis klockan tre quart till tolf middags-tiden.

Några minuter senare lemnade **H. M. Konungen**, till häst, åtföljd af **DD. KK. HH. Arffurstarne, Hertigarne af Östergöthland och Dalarne**, samt uppvaktad af Chefen för Landtförsvars-departementet, Grefve **Gyldenstolpe**, Öfverkommendanten i Stockholm General-löjtnanten herr **Lefrén** och Öfverståthållaren Grefve **Essen Hamilton**, jemte åtskilliga Stabsofficerare, Stockholms Slött och red, längs de uppställda truppernas front, utåt Skeppsbron. Trupperne helsade H. M:t dels kolonn-, dels pluton-vis med ropen: "Gud bevara Konungen!" och H. M. begaf Sig klockan tolf fram till Carl-Johans-torget, i närheten af statyen, framför hvilken H. M:t stannade. Här behagade H. M:t med hög röst yttra:

"Fyrtio år äro förflutna sedan Konung Carl XIV Johans snille och kraft, på denna dag, uppreste en minnesvård, hvars orubbliga grundval bildas af den Skandinaviska halföns hafomslutna länder, och hvars storhet känner inga gränser, ty den utgöres af tvänne ädla folks fortgående utveckling på dygdens och ärans bana.

"Sveriges och Norriges förening har för Norden öppnat ett nytt tidevarf, af fredens välgerningar och den lugna verksamhetens frukter hittills välsignadt. Dess kommande skiften äro förborgade för dödliga blickar; de ligga i Guds allsmåktiga hand. Mätte Brödrafolken, genom sin vård om gemensamt väl, sina uppoffringar för gemensam ära, sin mandom vid gemensam fara, alltid finnas värdige sin löftesrika framtid! Då skall Skandinaviens fria jord bära rika skördar af stigande förkofran och aldrig vissnande lagrar.

"Minnet af store Män fortlesver i häfderna och vinner der sin rätta, sin yppersta hyllning. Men tacksamheten höfves ädla folk, och vi äro i dag samlade till begående af dess betydelsefulla högtid. Med rörda hjertan skola vi upplyfta våra blickar till bilden af den Konung, som under sin ärofulla, fridsälla regering alltid rättvisade Sitt sköna valspråk: Folkets kärlek, min belöning."

Hans Maj:t talade med så kraftig och klar stämma, att hvarje ord med fullkomlig tydlighet kunde uppfattas, äfven utanföre sjelfva torgets område. Och straxt derpå gaf H. M:t tecken åt Professoren Fogelberg samt Majoren Norström till täckelsets fäl-
lande.

Alla de omkring Statyen församlade personer blottade sina hufvuden.

Täckelset föll *).

Och de välbekanta dragen af den gamle, älskade Kung Carl Johan stodo än en gång framför ett jublande folk.

Konungen saluterade statyen.

Trupperna skyldrade gevär, fällde fanorna, rörde spelet och uppstämde ett skallande, fyradubbelt hurrah, i hvilket alla de församlade med synnerlig liflighet deltog.

Saluten började från kanonslups-bataljonen och verkställdes sedan, vid nämnde bataljons andra skott, péle-mêle med 64 skott från hvardera af skärgårdsfartygens bataljoner samt ångkorvetterna Orädd och Thor. Och blefvo från hvardera bataljonen och hvar-

*) Genom det kort förut fallna regnet hade täckelset häftat vid metallen, så att det, när snörena, som blifvit fuktiga icke lupo ledigt, blef fastsittande vid hufvudet. Med utmärkt raskhet och råddighet klättrade då Löjtnant Berg (vid flottans mekaniska corps) upp på statyen, löste de sammantrasslade tågen och täckelset kunde nu falla.

dera bataljonen och hvardera ångkorvetten lossade 32 skott i tvenne omgångar, eller tillsammans 256 skott.

På en vink af H. M. Konungen gjorde trupperne derefter i armen gevär och vidare för fot gevär. H. K. H. Kronprinsen lät trummorna slå till chorum, och sångare ur Kadettcorpsen ställde sig framför musikcorpserna samt uppstämde, accompanerade af dem alla, tvenne verser ur psalmen 272: "Nu tackar Gud, allt Folk!"

Efter det sången var slutad, gaf H. K. H. Kronprinsen befallning att truppernas defilering skulle taga sin början, dervid salut med värja och fana gafs på en gång åt Statyen och Konungen. Defileringen skedde förbi Statyen, i öppen höger-pluton-kolonn, med rättning åt venster, i följande ordning: Kadettbataljonen, Grenadierbataljonen, sammansatta sqvadronen, sammansatta bataljonen, Norska detachementet, Svea Lifgardets bataljon, Andra Lifgardets bataljon, Södermanlands bataljon, Artilleriet, Lifgardet till häst samt Norska Hästjägarna, hvilka trupper genast derefter alla marcherade öfver Vestra Slussbron och Jerntorgsgatan, hvar och en till sina kaserner.

Klockan $\frac{3}{4}$ till 1, middagstiden, var denna del af dagens fest tilländabragt, och H. Maj:t samt den Kongl. Familjen begåfvo Sig till Kongl. Slottet tillbaka, hvarefter öfriga på tribunerna och torget närvarande personerna åtskiljdes, samt Riksbanären återfördes med samma eskorter, som förut, till vederbörliga förvaringsrum.

Klockan 3 eftermiddagen gaf H. M. Konungen middag å Stockholms Slott för mer än sjuhundra personer. Till denna festmåltid voro inbjudne DD. EE. Rikets Herrar och deras Fruar, Herrar Serafimer-ridhare med Fruar, Svenska och Norska Statsrådets Ledamöter, samtliga härvarande medlemmar af Corps Diplomatique med deras Fruar, Landtmarskalken jemte Riksständens Talmän och

vice Talmän äfvensom trettio ledamöter af hvarje Riksstånd, Kommandörerna af de K. Orden och Riddarne af Konung Carl XIII:s orden; Presidenterna i Rikets Kollegier, Justitiäråden, Konungens Justitiæ-kansler och Rikets Ständers Justitiæ-ombudsman; Generaler och öfriga högre Officerare till och med Regements- och Corpschefer; Amiraler och öfriga högre Officerare vid K. Maj:ts Flotta till och med Kommandörer som äro Chefer; samtliga de uppvaktande Hofven, och af Hofstaterna för öfrigt alla de högre, till och med dem som innehafva General-majors rang; presenterade Damer af högre rang, till och med dem, hvilkas män äro General-majors vederlikar; Expeditions-cheferne i K. Maj:ts Kansli; Deputerade af Kollegierna och öfriga Administrativa Embetsverk, Akademier och Vittra Samfund samt Carl Johans-förbundet i Upsala; samtliga de från landsorterna för tillfället hitkommenderade Officerare, samt de för dagen tjänstgörande Officerarne vid Stockholms Borgerskaps militär-corpser; deputerade af Stockholms stads Magistrat och Borgerskaps Femtio Äldste äfvensom af Drätselkommissionens ledamöter m. fl.

Måltiden serverades vid tio särskilda tafflar, under följande benämningar: 1) *Kongl. Bordet*, uti hvita festsalen, med 80 couverts, för DD. MM. och KK. HH., samt DD. EE. Rikets Herrar och deras Fruar, Öfverhofmästarinnorna, Statsfruarna, Herrar Serafimer-riddare och deras Fruar, Statsråden och deras Fruar, Landtmarskalken och Riksståndens Talemän samt härvarande utländska Ministrar med Fruar; — 2) *Riksmarskalkstafeln*, äfven i hvita festsalen, med omkring 70 couverts, för alla andra inbjudna Damer samt Herrar af General-löjtnants rang, äfvensom Riksståndens vice Talemän och härvarande utländska Chargés d'Affaires; — 3) *Riksmarskalkstafeln* uti gästvåningen, i trenne salar med omkring 160 couverts, för alla hittills icke nämnda medlemmar af de utländska Beskickningarne, Legations-Sekreterare och Attachéer,

samt Generalmajorer, Kommandörerna af Svärds-, Nordstjerne-, Wasa- och S:t Olafs-orden, Riddarne af Konung Carl XIII:s orden, Landshöfdingar, Hofmarskalkar, Expeditions-chefer, Professoren Fogelberg och Högstsal. Konung Carl Johans stater och uppvaktande; — 4) *Rikets Ständers* taffel, i riddarsalen och allmänna beredningens rum, med 130 couverts; — 5) *Kollegiutaffeln*, uti H. M. Konungens matsal, med 70 couverts, för deputerade af Rikets Kollegier, Akademierna, Magistraten och Borgerskapets Äldste m. fl.; samt 6) och 7) *Hofmarskalkstaffel* uti H. M. Enkedrottningens matsal och yttre sal, med omkring 190 couverts, för åtskilliga inbjudna, hittills ej uppräknade officerare, staber, uppvaktande vid de Kongl. Hofven o. s. v. Taffelmusiken utfördes af gardesregementenas musikcorpser.

Dessutom gaf Hans Maj:t middag:

I nedra börssalen, åt alla hitkommenderade soldater af *indelta arméen*:

I kasernerna åt manskapet af hufvudstadens *garnisons-regementen* och K. flottans härvarande manskap;

åt den kommendering af *Södermanlands regemente*, som för tillfället var hitkommenderad från Waxholm, men samma afton dit återvändande;

i kasernerna åt *Underofficerare vid hufvudstadens garnison*;
å Carlbergs Krigsakademi åt hela *Kadettcorpsern*;

i alla Stockholms *fattighus och alla välgörenhets-inrättningar* åt samtliga der befintliga underhållstagare (å 32 sk. b:ko för hvarje person); samt

Souper: å Mosebacke för alla de hit kommenderade *Underofficerare af indelta arméen*, och

uti Neptuni-ordens lokal åt de för dagen tjänstgörande *underofficerare och soldater af Stockholms Borgerskaps infanteri och kavalleri*.

Hans Maj:t föreslog vid Kongl. Bordet Sjelf den skål, som jemväl vid alla öfriga tafflar tömdes: för Högstsalig H. M. Konung Carl XIV Johans oförgätliga minne. Vid de öfriga tafflarne tömdes derefter också en skål för H. M. Konung Oscar.

DD. MM. Konungen, Drottningen och Enkedrottningen samt DD. KK. HH. Kronprinsen, Kronprinsessan, Hertigen af Östergöthland och Hertigen af Dalarne, begåfvo Sig strax efter kl. 7 från Slottet, åkande och med stor cortège, till Kongl. Theatern.

Klockan ett quart till åtta inträde DD. MM. och KK. HH. i den kongliga logen, och hade knappast varseblifvits i salongen, förr än de helsades med högljudda rop och folksången äskades från alla sidor, uppstämdes och afsjöngs, samt efterföljdes af de mest stormande hurrarop. — Efter en introduktion, komponerad för tillfället af Hofkapellmästaren *Foroni*, gick ridån upp, och Hr *Amlöf* framsade, på ett vårdadt, men tillika varmt sätt efterföljande *prolog*, författad af Historiographen vid K. M:ts Orden, Professoren vid Upsala Universitet, En af de Aderton uti Svenska Akademien m. m. *C. W. Böttiger*:

Re'n tio år Han hvilat i sin graf,
Den höge Drotten öfver Nordanlanden,
Med rika snillet och med skapar-anden
Och fridens rosor kring sin herrskarstaf.
Den dag skall komma, om den ej är inne,
Då alla skuggor falla från Hans minne,
Och då Hans ära, spegelblank och ren,
Skall slå emot oss med sitt rätta sken,
Och då, med kransen af oliv och lager
Sig flätande i dubbelkronans gull,
CARL JOHAN, segrande och kärleksfull,
Står för Historien i sin sanna dager,
En Heros-bild med purpurmantel på,

Som kommer Nordens bröst att högre slå.
 Hans sol är gången ner, men ännu breder
 Sig öfver Honom och Hans hela tid
 En aftonrodnans glans, så skön som blid,
 Och minnets stjernor, som gå aldrig neder,
 De gyllne öar uppå nattens haf,
 De tindra, stråla, öfver hjeltens graf.
 Vid deras blick, de himmelskas, de ljusas,
 Vi skynda opp att än en gång förtjusas
 Af allt hvad Han, den store, för oss var,
 Nu blir Hans klarhet stor, Hans storhet klar:
 Nu fatta vi hur uppåt gick Hans bana,
 Han har ej stadnat, förr'n Han toppen hann,
 Der midnattssolen öfver fjällen brann
 Och bröt sin stråle mot Hans segerfana;
Der såg Han målet för sin hjeltefärd,
Der har Han hvilat, hvilat vid sitt svärd;
Der, med sin ed åt Nordens lycka svuren,
 Han ref för evigt ner den skiljemuren,
 Som stängde bröders hjertan från hvarann,
 Och till sitt eget slöt dem begge Han.
 Så låg ett enigt land emellan hafven. —
 Det var **Hans** verk, skall så evärdligt bli,
 Och därför begge tacka Honom vi,
 Vi tacka Honom ännu uti grafven,
 Ty minnets varma heligaste gärd
 Bör ej först skänkas af en efterverd. —
 Hans kungastod i häfdens kolonnader
 Skall stå med oförgätligt sköna drag,
 Och det är OSCAR, som den rest i dag
 Ej blott åt Sin, men "brödrafolkens Fader."
 Än några tiotal af år — och sedan
 CARL JOHANS samtid utdött allaredan,
 Och nya släkten andas blomstrens doft
 Vid Mälarns strand och trampa på vårt stoff.
 Då stadna de med undran mer än häpnad
 Vid Riddarns fot, som rider der beväpnad,

Med både sol och åska i sin blick,
 Så lefvande, som när bland oss Han gick.
 De orda då om Riddarkungens tider,
 Om hjeltar, skalder, som ha lefvat då,
 Men om hans samtid spörja de omsider:
 "Männ' *den* Hans värde mäktat fullt förstå?"
 O må vi svaret dem på förhand gifva
 Och må det svaret lika läsligt blifva,
 Som dragen af Hans bild i våra bröst,
 Vårt minnes stolthet och vår saknads tröst!
 Hur eldas ej, när blott det *Honom* gäller,
 Den gråa krigarn än vid sitt standar!
 Den, som kan glömma hvad *CARL JOHAN var*,
Han är ej Svensk och är ej Norrman heller.
 Ty *Honom* själf vi kunde här förlora,
 Men ej Hans bild: vi äga ännu *den*.
 Blott menskan dör, men ej det menskligt stora,
 Det ler, det andas, genom sekler än. —

Än kan vår halfö fira glädjens fester,
 Fast hafvet kring den speglar krigets bloss.
 Dess brand mot öster sträcker sig från vester,
 Den tränger närmre, närmre in på oss.
 Men gryr den dagen, då vi ej få njuta
 Den ljuftva fridens sol, och gryr den dag,
 Då fremling djerfs för *oss* att stifta lag,
 Då vilje tätt vi kring vår Kung *oss* sluta
 Och jaga ovän bort ur våra skär,
 Hvarifrån han kommer och hvemhelst han är.
 Då skall de store hädangångnes ära
 Vår lösen bli och dyr den ed vi svära,
 Att alla, alla, gammal liksom ung,
 Vårt hjertblod gifva för vårt land, vår Kung. —
 När då till strids sig samlar Svenska hären
 Och flottan löper ut ur Stockholms-skären,
 Hvems är den vålnad, som står sist på strand
 Och sträcker ut välsignande sin hand? — — —

Fondridån försvann och bakom densamma öppnade sig en af hr *Roberg* utmärkt väl målad dekoration, föreställande det nya Carl-Johans-torget och dess närmaste omgifningar, särdeles å södermalm, hvilka alla med förvillande likhet voro återgifna. Midt på platsen stod Carl Johans staty, lika troget efterbildad af hr *Blackstadius*. Stoden omgafs af en folkskara, som framtedde nästan alla slags svenska och norska uniformer och klädedrägter. Prologen fortgick:

O, träd du fram, du dyra bild, i dagen
 Och låt dig ses af Sveriges kungastad!
 Låt bronzen visa oss de kära dragen!
 Du, stolta stridshäst, bär din börda glad!
Så red Han ut, den tappre, förr till striden,
Så kom Han hem, den ädle, förr med friden,
Så skall Han stå i all sin fordna kraft
 Och Norden minnas hvad den en gång haft.
 Der haf och insjö blanda sina vågor,
 Skall ut Han skicka sina herrskarbud
 Och, Memnons-stoden lik i solens lågor,
 Än hviska till oss idel segerljud.

Och nu uppstämde folket följande hymn, med musik af *Foroni*:

Han *kom*, Han *såg*, Han *vann*!
 Och Sveas hyddor, Nores tjäll,
 Och våg till våg, och fjäll till fjäll,
 Nu hviska: "det är HAN,
 Som, *fridsäll*, *årsäll*, *segersäll*,
 Förband oss med hvarann!"

Denna tablå helsades med ljudeligt bifall i salongen, som blandade sina hurrarop med det på torget församlade folkets.

Derefter begyntes representationen af den lysande operan "*Fer-*

dinand Cortex”, uppsatt för tillfället med slösande prakt och med en kostnad af, som det säges, 14,000 rdr.

Sedan sista akten nått sitt slut, ropades ånyo på folksången, då ridån åter gick upp, och samtliga de i operan spelande personer visade sig på scenen, der hr *Strandberg* afsjög följande, till folksångens melodi lämpade, för tillfället af hans broder, hr *C. Strandberg* (Talis Qualis) författade strofer:

Konung! Du ser och hör:

Folkets förtröstan gör

Din spira lätt!

Du våra hjertan vann;

Ty Du är folkets man,

Som främja vill och kan,

Sanning och rätt.

Drottning! Din kärlek tar

Allt hvad det tacksamt har,

Vårt fosterland;

Ty öfver fredliga

Yrken, och redliga

Syften och sedliga,

Håller Du hand; —

hvar efter chören och åskådarne instämde i denna sista:

Ära och kraft och tro

Bygga, som syskon, bo

På Sveastrand;

Och våra barn vi lärt.

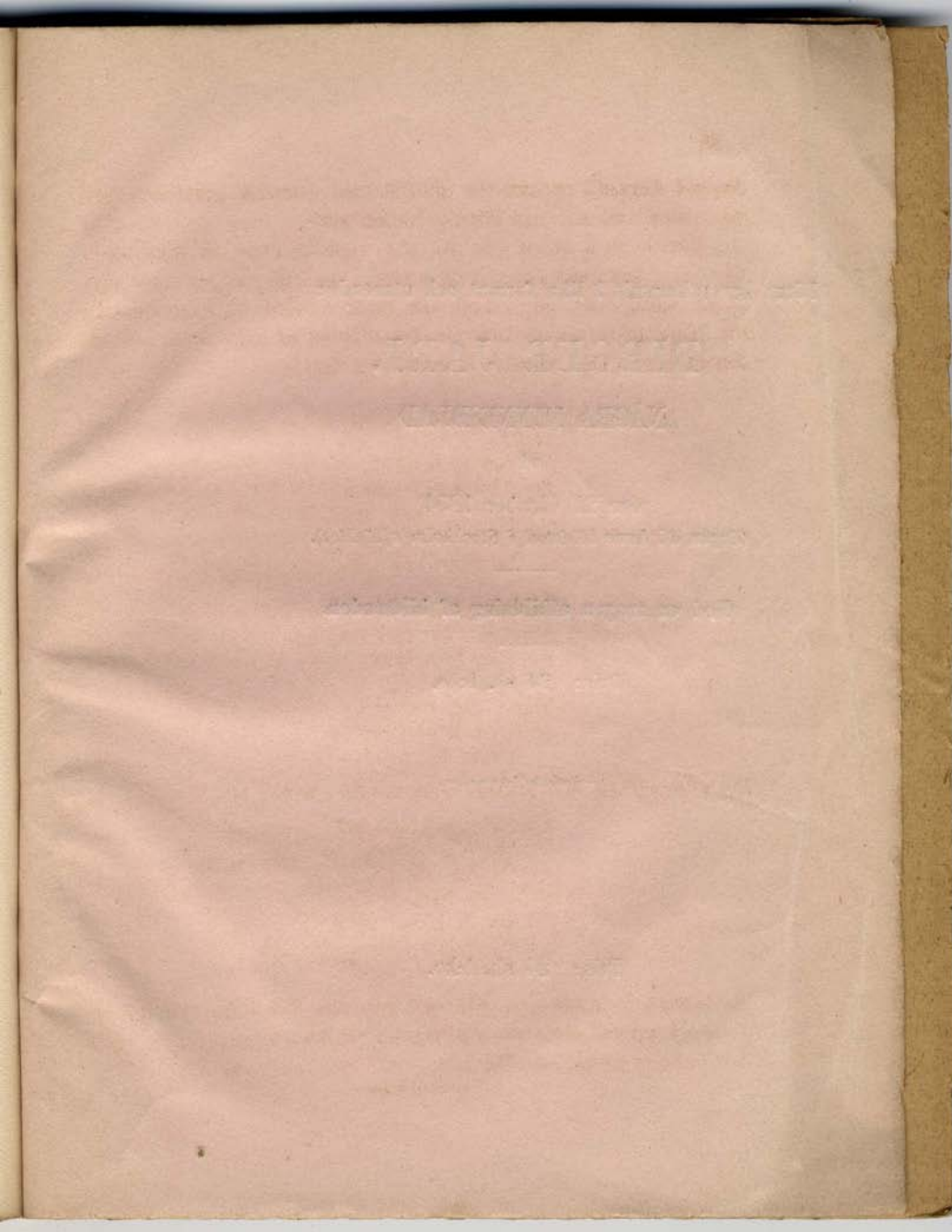
Att det är kärlek värdt

Hvad Kungen främst har kärt:

Vårt Fosterland!

Derpå lemnade DD. MM. och KK. HH. Sin loge, omkring kl. $\frac{3}{4}$ till 11 på aftonen, och skådespelet var slutadt.

Förut har utkommit i lika format och utseende:

BIRGER JARL.

NÅGRA MINNESBLAD

af

den 21 Oktober 1854

(dagen då hans bildstod i Stockholm afläcktes).

Med en trogen afbildning af bildstoden.

Pris: 24 sk. b:ko.

Pris: 24 sk. b:ko.

